

सुविदे फाउंडेशन
कृषी विज्ञान केंद्र, वाशिम
 करडा ता. रिसोड जि. वाशिम
ई-त्रैमासीक बातमीपत्र

ई-त्रैमासीक बातमीपत्र

ऑक्टोबर ते डिसेंबर-२०२३

एकूण पान ८

स्वयंसहाय्यता महिला बचत गटाच्या शाखत विकासासाठी सोया आधारित पूरक अन्न उत्पादने रोजगार निर्मिती प्रशिक्षण व निविष्ट वाटप कार्यक्रम संपन्न

सोयाबीन दूध, प्रोटीन पावडर, पौष्टिक पूरक आहार अशा विविध प्रक्रिया पदार्थाना आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मागणी आहे. उत्कृष्ट पोषणमूल्य असलेले सोयाबीन हे पीक शेतकऱ्यांमध्ये अल्पावधीत लोकप्रिय झाले. वाशिम जिल्ह्यामध्ये मोठ्या क्षेत्रावर सोयाबीनची लागवड केली जाते. हीच बाब लक्षात घेवून कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम ने जिल्हा नियोजन समिती व आत्मा वाशिम यांच्या आर्थिक साहाय्याने स्वयंसहाय्यता महिला बचत गटाच्या शाखत विकासासाठी सोया आधारित पूरक अन्न उत्पादने रोजगार निर्मिती हा प्रकल्प कारंजा लाड तालुक्यात राबवत आहे. त्याच अनुषंगाने लाभार्थी महिला बचत गटांना सक्षम करण्याच्या दृष्टीकोनातून महिलांशी संवाद साधून उत्सुक असलेल्या महिला बचत गटांची निवड करण्यात आली. निवट झालेल्या गटांना दिनांक ८ नोव्हेंबर २०२३ रोजी गुरुदेव सेवा आश्रम शांती नगर कारंजा लाड येथे जिल्हा नियोजन समिती अधिकारी सौ. सुनीता आंबरे, कृषी विज्ञान केंद्राचे प्रमुख डॉ. आर. एल. काळे, गृहविज्ञान शाखेच्या प्रमुख सौ. शुभांगी वाटाणे, उमेद अभियान वाशिमच्या सौ. तुष्णा ठाकरे व श्री सुनील दशमुखे यांच्या उपस्थितीमध्ये पार पडला. मौजे शेलुवडा, मनभा व कारंजा लाड येथील इतर महिला बचत गटांना या उद्योग उभारणी साठी लागणारे साहित्याचे वाटप करण्यात आले. यावेळी डॉ काळे यांनी मुख्यत्वे सोयाबीन लागवड तंत्रज्ञानाबाबत विविध संशोधन केले जाते परंतु अजूनही आपल्याला सोयाबीन मूल्यवर्धनामध्ये मोठा टप्पा गाठणे बाकी आहे, याच अनुषंगाने बचत गटाने काम करून स्वयंरोजगार निर्मिती करावी असे आवाहन केले. जिल्हा नियोजन अधिकारी सुनीता आंबरे यांनी कृषी विज्ञान केंद्राच्या संपर्कात राहून या उद्योग साठी लागणारे तंत्रज्ञान अवगत करावे व आपला उद्योग भरभराटीस नेवून जास्तीत जास्त महिलांनी या उद्योगामध्ये रोजगार मिळावावा अशी अपेक्षा व्यक्त केली. शुभांगी वाटाणे यांनी सोयाबीनपासून सोया-दूध, सोया पनीर, पीठ आणि टोफूसारखे सोया आधारित पदार्थ तयार केले जातात महिला बचत गटाच्या शाखत विकासासाठी सोया आधारित पूरक अन्न उत्पादने तयार करावी व त्यातून बचत गटांना आर्थिक सक्षम करावे असे सुचविले. गुरुदेव सेवा आश्रम चे अध्यक्ष सुनील दशमुखे यांनी महिलांनी संघटित होऊन देवाण घेवाण केल्यास उद्योग भरभराटीस येण्यास वेळ लागणार नाही त्यामुळे महिला बचत गटांनी संघटित होऊन काम करावे असे आवाहन केले. उमेद अभियानच्या तुष्णा ठाकरे यांनी या प्रकल्पाचे माध्यमातून मोठ्या प्रमाणात उत्पादने निर्माण करावी व महिला शेतकरी उत्पादक कंपनी द्वारे विक्री व्यवस्थापन करावे असे सांगितले. या कार्यक्रमास शेलुवडा, मनभा व कारंजा लाड येथील इतर महिलां बचत गटांनी उत्सर्फूट प्रतिसाद दिला.

कृषी विज्ञान केंद्र, वाशिम व जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, वाशिम यांचे सयुक्त विद्यमाने जागतिक मृदादिन साजरा:

जागतिक अन्न व कृषी संघटना द्वारे ५ डिसेंबर रोजी जागतिक मृदा दिन साजरा करण्यात येतो. जमिनीची सुपिकता टिकविणे तसेच उत्पादकता वाढविणे या करीता मातीचे आरोग्य व्यवस्थापन महत्वाचे आहे. याच अनुषंगाने जनजागृतीकरीता कृषी विज्ञान केंद्र, वाशिम व जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी वाशिम यांचे सयुक्त विद्यमाने ५ डिसेंबर २०२३ रोजी जागतिक मृदा दिन प्रक्षेत्रावर साजरा करण्यात आला. या वर्षाच्या दिवसाचे घोषवाक्य (माती व पाणी हे जिवनाचे स्रोत आहेत) याअनुसरून माती व पाणी संवर्धनाच्या उपाय योजना संदर्भात विषेश भर देण्यात आला आहे. कार्यक्रमाची सुरुवात भारतीय कृषी अनुसंधान परीषदेच्या स्वागत गिताने करण्यात आली. प्रस्तावनेत नोडल अधिकारी डॉ. एस. के. देशमुख यांनी जिल्ह्याचा सुपिकता निर्देशक मांडुन कृविके द्वारे जमिन आरोग्य व्यवस्थापनाशी निंगडीत सल्ला व सेवा बाबत विचार मांडले. किटक शास्त्रज्ञ आर. एस. डडवरे यांनी पिकांची फेरपालट, नॅनो तंत्रज्ञान, सेंद्रीय कर्ब वाढविण्याच्या उपाय योजना सांगुन अवकाळी पाउस परीस्थितीत तुर, हरभरा, गहु पीक व्यवस्थापनाचा संदेश दिला. कृषीविद्या तज्ज टि. एस. देशमुख यांनी मृदा आरोग्यासाठी विषमुक्त व नैसर्गिक शेती पद्धती यावर विवेचन केले. कृषी अर्थ शास्त्रज्ञ डॉ. डि. एन. इंगोले यांनी कृषी उदयोजकता व एकात्मीक शेती पद्धती या विषयावर तर गृहविज्ञान तज्ज शुभांगी वाटाणे यांनी पोषण परस्बाग व माती परीक्षणाचे महत्व विषद केले. संगणकतज्ज एस. आर. बावस्कर यांनी कृषी विज्ञान केंद्राच्या वेबसाईटीची माहिती व मोबाईल ॲप वापराबाबत सुचना दिल्या. प्रायमोवचे जिल्हा प्रशिक्षण अधिकारी विलास जाधव यांनी महिला शेतकरी उत्पादक कंपन्यांची क्षमता बांधणी कृषी विज्ञान केंद्राच्या मदतीने होत असल्याचे सांगीतले. प्रयोगशिल शेतक-यांच्या मृदा आरोग्य पत्रिकेचे विश्लेषण करून वाटप करण्यात आल्या. शेतक-यांना नैसर्गिक शेती व जमिन आरोग्य राखण्यासाठी माती परीक्षण या विषयावरील घडीपत्रिका वाटप करण्यात आल्या. तांत्रिक सत्रानंतर शेतकऱ्यांनी प्रक्षेत्र पाहणी कार्यक्रमात नैसर्गिक व सेंद्रीय निविष्टा उत्पादन पद्धती, विविध पीक प्रात्याक्षिके, एकात्मीक शेती पद्धती, सोयाबीन प्रक्रीया युनिट, जैविक निविष्टा उत्पादन केंद्र, कृषी पर्यटन, माती परीक्षण प्रयोगशाळा भेटी घेवून तंत्रज्ञान जाणुन घेतले. शेतकरी, ग्रामीण महिला, शेतकरी उत्पादक कंपनीचे संचालक व माविम, एमएसआरएलएम, व कृषी विस्तार कार्यकर्ते बहुसंख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन व आभार पशुविज्ञान तज्ज मयुर देशमुख यांनी मानले.

कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे संत्रा पिक अभ्यास दौन्याचे आयोजन

कृषी विज्ञान केंद्र, वाशिम द्वारे आत्मा, वाशिम अंतर्गत मानोरा तालुक्यात संत्रा पिकावर शेती शाळा राबविण्यात येत आहे. तांत्रिक मार्गदर्शनासोबतच जिल्हातील इतर उत्कृष्ट संत्रा बागांची पाहणी करून संत्रा उत्पादकांचे प्रत्यक्ष नियोजन व अनुभव जाणून घेण्याच्या उद्देशाने दिनांक ५ ऑक्टोबर २०२३ रोजी वाशिम तालुक्यातील आडोळी तसेच रिसोड तालुक्यातील बेलखेडा व वडजी या गावातील संत्रा बागांची पाहणी करण्या करिता केव्हीके वाशिमचे उद्यान विद्या तज निवृत्ती पाटील यांच्या मार्गदर्शनात अभ्यास दौन्याचे आयोजन करण्यात आले होते. आडोळी येथील दीपक निवृत्ती इढोळे यांच्या १४ वर्षाच्या, भानुदास इढोळे यांच्या चार वर्षाच्या, गजानन इढोळे आणी वैभव इढोळे यांचे नऊ वर्षाच्या बागांची पाहणी करण्यात आली. तर नंतर बेलखेडा येथील हरिभाऊ चव्हाण यांच्या चार वर्षाच्या इंडो इजराइल बागेची, वसंतराव देवडे यांच्या अकरा वर्षाच्या बागेची आणि डॉ. नरेंद्र चव्हाण यांच्या दहा वर्षाच्या बागेची पाहणी करण्यात आली. वडजी येथील गोपाल बोरकर, केशवराव बोरकर, राजेश बोरकर, शिवाजी शेजूळ, प्रदीप बोरकर, शंकरराव बोरकर यांच्या पाच वर्षे वयाच्या तसेच शिवाजी बोरकर यांच्या बावीस वर्षे वयाच्या बागेची पाहणी करण्यात आली. सदर अभ्यास दौन्या दरम्यान संबंधित शेतकऱ्यांनी आपल्या नियोजनाबद्दल सविस्तरणे माहिती देऊन मार्गदर्शन केले व संबंधित शेतकऱ्यांकडून संपूर्ण तंत्रज्ञान अवगत करण्यात आले. या संपूर्ण अभ्यास दौन्या दरम्यान निवृत्ती पाटील यांनी शेतकऱ्यांनी उपस्थीती केलेल्या सर्व शंकांचे निरासरण केले व भेटी दिलेल्या शेतकऱ्यांचे अनुभव आत्मसात करून आपल्या भागातील संत्रा बागांचे व्यवस्थापन करून उत्कृष्ट बागा निर्माण कराव्या असे आवाहन केले.

कृषी विज्ञान केंद्राद्वारे तंत्र कंपोस्ट खत निर्मितीचे प्रशिक्षणाद्वारे जनजागरण

वाशिम जिल्हातील गावागावात स्वच्छता राखण्यासाठी कृषी विज्ञान केंद्राद्वारे तंत्र कंपोस्ट खत निर्मितीचे प्रशिक्षणाद्वारे मोरुद्या प्रमाणात जनजागरण कार्यक्रम घेण्यात येत आहे. डॉ. प. द. कृ. विद्यापीठ अकोला व कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम ने दत्तक घेतलेले मौजे शेलगाव घुगे तालुका वाशिम या गावांमध्ये कृषी विभाग वाशिमच्या माध्यमातून व झायडेक्स इंडस्ट्रीज प्रा यांच्या सहाय्याने कंपोस्ट खत निर्मितीचे तंत्र प्रशिक्षणाचे आयोजन गुरुवार दिनांक २ नोव्हेंबर २०२३ ग्रामपंचायत येथे करण्यात आले. कार्यक्रमास सरपंच श्री अजबराव बाबाराव घुगे, वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख डॉ. रवींद्र काळे कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम, ऑफिसर इन्व्हार्ज वाशिम डॉ. वि. डी. गीते, कृषी अर्थ शास्त्रज्ञ डॉ. डी. एन इंगोले, श्री रमेश आंबेनागरे, श्री संदीप गुडे व कृषी सहाय्यक श्री राठोड हे मान्यवर उपस्थित होते. श्री इंगोले यांनी प्रास्ताविकामध्ये कार्यक्रमाचे उद्देश सांगून शेतकऱ्यांनी मोरुद्या प्रमाणात तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून खत उत्पादनाद्वारे शेतकऱ्यांतील खर्च कमी करून निव्वळ नफा वाढवावा असे आवाहन केले. डॉ. रविंद्र काळे यांनी गावांमध्ये मोरुद्या प्रमाणात तयार होत असलेले गोरुयातील शेण आणि कचरा यांचे योग्य नियोजन करून कंपोस्ट खत निर्मितीचे तंत्रज्ञानाद्वारे गावातील उकंडयाचे व्यवस्थापन केल्यास त्यामधून खत निर्मिती सोबतच सोबतच गावातील स्वच्छता राखण्यास मोठी मदत होऊ शकते याबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले. डॉ. वि. डी. गीते यांच्या मार्गदर्शनामध्ये शेतकऱ्यांनी शेतातील कचरा न जाळता त्यापासून मोरुद्या प्रमाणात खत निर्मिती करावी ज्यामुळे निसर्गाचा न्हास न होता कचऱ्याचे व्यवस्थापन चांगल्या पद्धतीने होऊ शकते असे सांगितले. एरिया मॅनेजर अन्सार अली यांनी खत निर्मिती मधून शेतीला लागणारे उत्कृष्ट खत मिळू शकते त्यामुळे जमिनीतील सेंद्रिय कवचे प्रमाण मोरुद्या प्रमाणात वाढवुन शत्रु बुरशीवर नियंत्रण मिळू शकतो. झायडेक्स इंडस्ट्रीज प्रा यांच्या सहाय्याने काही निवडक शेतकरी गोपाल सुधाकर घुगे, रमेश नानाराव घुगे, बाबाराव काशीराम घुगे, सुरेश नामदेवराव घुगे व उमेश सुभाष घुगे या काही निवडक शेतकऱ्यांना प्रात्यक्षिक देण्यात आले.

कापूस उत्पादकता वाढीसाठी क्षेत्रीय वातावरण अनुकूल तंत्र वापरा

कृषी विज्ञान केंद्र वाशिमच्या तजांद्वारे कापूस पीक उत्पादकता वाढीच्या दृष्टीने असलेले तांत्रिक बदल यामध्ये लागवड क्षेत्र, वातावरण, जमीन प्रकार अनुरूप असलेले वाण, लागवडीतील प्रकारानुसार रोपांचे सधन लागवड/अति घनता/ यांत्रिक न्यूमॅटिक यंत्र किंवा टोकण पद्धतीने पेरणी, कमी अंतरावरील लागवड, शेतातील उत्पादन योग्य रोपसंख्या, शिफारशीत खत मात्रेचा वापर, पिकाची प्राथमिक अवस्थेतील तणे स्पर्धा कमी करण्याकरता तणे नियंत्रण, एकात्मिक किड नियंत्रण पद्धती साठी सापले वापर, आवश्यकतेनुसार पिकाच्या ९० दिवसापर्यंत वाढप्रतिरोधक मॅर्पिंकोट क्लोराईड नियोजन, उत्तम पाते फुलोरा व बॉंड वाढ याकरिता सूक्ष्म अन्नद्रव्य व ओलित व्यवस्थापन, पाते बॉंड गळरोधक वापर, तसेच उत्तम प्रतीच्या बॉंडांच्या विकासाकरिता असलेले अन्नद्रव्य कीट रोग व्यवस्थापन इत्यादी विषयावरील जागरूकता याकरिता विस्तार कार्यक्रमातून शेतकऱ्यांना प्रोत्साहित करण्याकरीता भारत सरकारच्या भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद नवी दिली मार्फत केंद्रीय कापूस पीक संशोधन संस्था नागपूर- कृषी तंत्रज्ञान अनुप्रयोग अनुसंधान संस्थान पुणे व सहकारी संस्था यांच्या सहकार्याने कापूस पीक प्रकल्प अंतर्गत विशेष प्रयत्न करण्यात येत आहेत. शेतावरील उत्तम तंत्रप्रयोग नियोजनातून तसेच विविध वाणांच्या वापरातून येणारी अनुभूती इतर शेतकऱ्यांना मिळावी या उद्देशाने कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे कापूस पीक शेतीदिनाचे आयोजन मौजे हिवरा लांहे ता. कारंजा जि. वाशिम येथे दिनांक ६ ऑक्टोबर २०२३ रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून सौ वर्षातील गजानन लांहे सरपंच हिवरा लांहे तसेच श्री विलास मनवर उपसरपंच, श्री देविदास कवरे पोलीस पाटील, श्री नागोराव अधमे तंटामुकी अध्यक्ष, सौ अर्चना तायडे सदस्य ग्रामपंचायत हिवरा लांहे, श्री समीर चवरे राशी प्रा लि. , श्री वानखडे कृषी सहाय्यक, श्री अनिल भगत कृषी पर्यवेक्षक कृषी विभाग कारंजा यांची मान्यवर पाहुणे म्हणून उपस्थिती लाभली. कार्यक्रमास प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम चे डॉ. एस के देशमुख, कृषीविस्तारतज्ज तथा नोडल अधिकारी विदाता प्रशिक्षण केंद्र वाशिम, श्री आर एस डवरे पीकसंरक्षणतज्ज तथा समन्वयक कृषी महाविद्यालय रिसोड, श्री टी एस देशमुख कृषीविद्यातज्ज तथा नोडल अधिकारी जिल्हा कृषी हवामान व कापूस पीक प्रकल्प इत्यादी मान्यवर मंडळी उपस्थित होती. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षीय भाषणात सौ वर्षातील गजानन लांहे यांनी कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे राबविण्यात येणाऱ्या कापूस पीक प्रयत्न करण्यात येणाऱ्या कृषीविज्ञानाची सहभागी होऊन यंग प्रोफेशनल च्या सहकार्याने प्रसारित क्षेत्रीय वातावरण अनुकूल तंत्रज्ञान माहिती वापर करूनब कापसांचे अधिकारित उत्पादन घ्यावे असे सांगत केवीके वाशिम च्या कार्याबद्दल समाधान व्यक्त केले. कार्यक्रमांमध्ये प्रयोगशील शेतकरी श्री सुरेशरावजी लांडकर यांच्या शेतात तजांनी व शेतकऱ्यांनी भेट देत कापूसपीक अति घनता लागवड नियोजनाची तसेच विविध वाणांची माहिती घेतली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षीय भाषणात श्री अक्षय गिरी तर आभार प्रदर्शन श्री आदित्य देशमुख यांनी केले. कार्यक्रमास कारंजातील हिवरा लांहे- कामरावाव क्लस्टर मधून बहुसंख्य शेतकरी उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजना करिता श्री शिवाजी वाघ यांनी अथक परिश्रम घेतले.

**नाबार्ड पुरस्कृत कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम च्या वर्तीने शेळीपालक
शेतकऱ्याचा राज्यांतर्गत अभ्यास दौरा आयोजित**

नविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्यासाठी नाबार्ड पुरस्कृत क्षमता बांधणी प्रशिक्षण व अभ्यास दौरा कार्यक्रम (कॅट) अंतर्गत – कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम च्या वर्तीने वाशिम जिल्हातील २५ शेळीपालकांना प्रात्यक्षिक क्षेत्र भेटी आणि प्रशिक्षणाद्वारे हवामानाच्या असुरक्षिततेच्या दृष्टीने पारंपारिक शेतकर्यांना नवीन पशुधन आधारित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून नवनवीन प्रकल्प आणि व्यावसायिक शेळीपालन यांना प्रवृत्त करून नाबार्ड पुरस्कृत कॅट योजनेतर्गत – वाशिम जिल्हातील २५ शेळीपालकांचे क्षेत्र भेटी व प्रशिक्षण १६ ते २० ऑक्टोबर २०२३ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले होते. क्षेत्र भेटीच्या प्रस्थानाच्या वेळी माननीय जिल्हा विकास प्रबंधक नाबार्ड वाशिम शंकर कोकडवार यांनी सहभागीशी संवाद साधला आणि शाक्षत शेतीद्वारे उच्च परतावा मिळवून तंत्रज्ञानातील सुधारणा आणि नावीन्य कर्से उद्योजकांना आणि शेतकरी उत्पादक कंपनी सदस्यांना मदत करते हे स्पष्ट केले आणि शेतकरी अभ्यास दौऱ्याला झेंडा दाखवला. या भेटीदरम्यान डॉ. एस. के. देशमुख नोडल अधिकारी एनटीआय-केव्हीके वाशिम उपस्थित होते. फेरफटका कार्यक्रमानुसार शेतकऱ्यांनी १७-१८ ऑक्टोबर २०२३ रोजी सावित्रीबाई फुले शेळीपालन उत्पादक कंपनी लि. सिन्हरला भेट दिली आणि पौष्टिक चारा उपलब्ध होण्यासाठी सायलेज तयार करणे, शेळी खत तयार करणे, शास्त्रोन्न शेळीपालन, मूल्यवर्धन आणि बाजार जोडणी याविषयी प्रशिक्षण घेतले. शेळीच्या दुधाच्या उत्पादनांची भागधारकांना विक्री आणि शेतकरी उत्पादक कंपनी उभारण्यासाठी प्रशिक्षण तसेच लसीकरण आणि गुरांच्या विम्याच्या महत्वाविषयीच्या टिप्स देखील तांत्रिक सत्रांमध्ये सामायिक केल्या गेल्या. त्याचप्रमाणे पांचाळे गावातील माऊली शेळी फारमच्या वैयक्तिक शेळी युनिटला प्रत्यक्ष भेट देऊन विविध जारीचे प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक व त्यांची स्वतंत्र देखभाल एकाच युनिटमध्ये करणे. १९ ऑक्टोबर २०२३ रोजी एकात्मिक शेती पद्धतीच्या दृष्टिकोनाचे महत्व जाणून घेण्यासाठी शेतकऱ्यांनी वायसीएमओयू-कृषी विज्ञान केंद्र नाशिकला भेट दिली आणि उच्च तंत्रज्ञानाची फळ पीक रोपवाटिका, आधुनिक केव्हीके फार्म, बायो एजंट उत्पादन प्रयोगशाळा, मधमाशी पालन प्रात्यक्षिक युनिट आणि व्यावसायिक कुकुटपालन युनिट याविषयी व्यावहारिक ज्ञान मिळवले. कृषी विज्ञान केंद्राच्या तज्ज्ञांनी शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे दिली. वाशिम जिल्हातील २५ शेतकरी प्रामुख्याने कृषी विज्ञान केंद्र नाशिक द्वारे प्रोत्साहन दिलेल्या आणि इच्छुक शेळीपालकांनी एकसोजर भेटीत भाग घेतला. कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम चे प्रतिनिधी श्री. अभिषेक देशमुख यांनी शेतकरी अभ्यास दौरा प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे प्रतिनिधित्व केले.

कृषी नवतंत्रज्ञानाची ओळख या पुस्तकाचे विमोचन

१ नोव्हेंबर २०२३ रोजी शालेय विद्यार्थ्यांना कृषी विज्ञान केंद्र द्वारे कृषी नवतंत्रज्ञानाची ओळख या प्रकल्पाच्या पुस्तकाचे विमोचन माननीय जिल्हाधिकारी भवनेश्वरी यांच्या हस्ते संपन्न झाले यावेळी जिल्हा अधीक्षक अरिफ शहा, जिल्हा प्रकल्प संचालक आत्मा श्रीमती अनिसा महाबळे, पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ प्रतिनिधी डॉ. वी.डी. गीते, कृषी विज्ञान केंद्र प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. आर.ए.ल. काळे, सौ शुभांगी वाटाणे व प्रक्षेत्र व्यवस्थापक श्री प्रमोद देशमुख उपस्थित होते.

**सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया व उदयोजकता विकास या विषयावरील
जिल्हास्तरीय प्रशिक्षण**

आत्मनिर्भर भारत मोहिमेअंतर्गत केंद्र शासनाच्या महत्वकांशी प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उदयोग योजना लाभर्थार्ची तीन दिवसीय सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया व उदयोजकता विकास प्रशिक्षण दिनांक ९ ते ११ ऑक्टोबर २०२३ दरम्यान विदाता प्रशिक्षण केंद्र वाशिम या ठिकाणी संपन्न झाले. या प्रशिक्षणादरम्यान डॉ. एस. के. देशमुख यांनी प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया योजनेचे घटक, लाभार्थी, अर्ज करण्याची पदधती व आर्थिक मापदंड समजावुन सांगितले. सध्या जिल्ह्यात अस्तीत्वात असलेल्या अन्न प्रक्रिया उदयोगाचा विस्तार वाढविण्यासाठी आणि नविन उदयोग सुरु करण्यासाठी पाठवल पुरविने या साठी केंद्र शासनाने हि योजना राज्यभर लागु केले असे सांगितले. क्षमता बांधनी व उदयमशिलतासाठी कौशल्य आधारीत प्रशिक्षण सहभागी होवुन लाभ घ्यावा असे आव्हान केले. तसेच या योजनेचा लाभ घेवून यशस्वी उद्योजकांना राज्य स्तरावर सन्मानाची संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी कृषी विज्ञान केंद्र प्रयत्नशील राहील असे आश्वासन दिले. जिल्हा संसाधन व्यक्ती गोपाल मुठाळ यांनी जिल्ह्यात सुरु असलेल्या उदयोग तसेच नविन सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उदयोग यांचे अर्थशास्त्रीय विश्लेषण करून योजनेतील बिज भांडवल, वयक्तीक व गट प्रक्रिया उदयोग व शाक्षत व्यवसाय आराखडा कसा असावा या विषयी सुदधा मार्गदर्शन केले. तज्ज प्रशिक्षक व समन्वयक शुभांगी वाटाने यांनी प्रशिक्षणाची रूपरेषा अवगत करून मुल्य साखळी तसेच मार्केटिंग व ब्रॅडिंग करीता विशेष भर देवून यशस्वी उदयोजक घडविण्यासाठी प्रशिक्षणाची मांडी केली असल्याचे सांगितले. महिलानी गृहउदयोग जसे की पापड उदयोग, सोयाबीन प्रक्रिया उदयोग, काजु प्रक्रिया उदयोगामध्ये अग्रेसर होवुन उदयोग निर्मिती करावे असे सांगितले. तर ईडीपी प्रशिक्षक अर्चना कदम यांनी उद्योजकांच्या अंगी चिकाटी नविन्यता जिद्द इत्यादि सारखे गुण असणे आवश्यक आहे असे संगून त्यांनी अन्नप्रक्रिया उद्योगासाठी लागणाच्या मशीनरी व त्यांची देखभाल या विषयी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षणादरम्यान मंगळुळीपीर तालुक्यातील मानोली येथील प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उदयोग योजनेचा लाभ मिळालेले विशाल माहुलकर यांच्या वैकटेश ऑर्डिल मिलाला भेट देऊन त्यांच्याशी प्रशिक्षणार्थीनी उदयोग उभारणीसाठी आवश्यक बाबीवर वार्तालाभ केला. कार्यक्रमास जिल्हातील महिला उदयोजक व शेतकरी मोरया संख्येने उपस्थीती लाभली. कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन व आभार प्रदर्दन गंगाधर काळे यांनी केले

कृषी विज्ञान केंद्राद्वारे मौजे शेलू खडसे येथे नैसर्गिक शेती कार्यशाळा

भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद नवी दिली पुरस्कृत कृषी विज्ञान केंद्र द्वारे मौजे शेलू खडसे येथे दिनांक २१ डिसेंबर २०२३ रोजी नैसर्गिक शेती या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाला कृषी विज्ञान केंद्राचे शास्त्रज्ञ डॉ. रवींद्र काळे, श्री आर.एस.डावरे, श्री तुषार देशमुख, एस.एम.बोदले व प्रयोगशील शेतकरी दिलीप कोंडबा खडसे उपस्थित होते. कार्यशाळे दरम्यान पीक संरक्षण तज्ज आर.एस.डावरे यांनी शेतकऱ्यांनी शेत बांधावरील शाश्वत जैविकता व सेंद्रिय कर्ब निर्मिती आणि किडोरोग व्यवस्थापन साठी जैवप्रतिकारक तंत्र वापर गरजेचे आहे असे सांगितले. प्रमुख तथा वरीष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. आर.एल. काळे यांनी माती आरोग्याचा मानवी आरोग्यासोबत कसा संबंध येतो याबाबत सविस्तर मार्गदर्शन करून शेती व्यवसायात शास्त्रीय पद्धतीने कमी खर्चिक निविष्ट निर्मितीतून कमी खर्चाची नैसर्गिक शेती आर्थिक फायद्याची ठरेल असे मत व्यक्त केले. तसेच शेतकऱ्यांनी शासकीय योजना प्रोत्साहनाने शेतीबदल करून स्वानुभव आधारित नैसर्गिक शेती करावी

कृषी विज्ञान केंद्राद्वारे कापूस कृषी मेलावा व परिसंवाद संपन्न

भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद नवी दिल्ली पुरस्कृत कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे विशेष कापूस पीक प्रकल्प अंतर्गत कापूस पीक कृषिमेलावा कार्यक्रम शनिवार ३० डिसेंबर २०२३, ला कारंजा (लाड) येथे आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाची सुरुवात उपस्थित मान्यवरांचे स्वागत व दिप प्रज्वलन करून भारतीय कृषी संशोधन परिषदेच्या कृषी गिताने झाली. कार्यक्रमाचे उद्घाटक म्हणून कृषी विज्ञान केंद्र वाशिमचे प्रमुख तथा वरीष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ रवींद्र काळे तर अध्यक्ष म्हणून प्रमुख विशेष कापूस पीक प्रकल्प व समन्वयक, विशेष कापूस प्रकल्प, केंद्रिय कापूस पीक संस्था नागपूर डॉ अर्जुन तायडे इतर मान्यवरांमध्ये जैवतंत्र शास्त्रज्ञ तथा विशेष कापूस प्रकल्प अधिकारी नागपूर श्री. राकेश कुमार, कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम चे तज्ज अधिकारी डॉ एस के देशमुख, श्री आर एस डवरे, श्री टी एस देशमुख व सौ शुभांगीताई वाटाणे, प्रभारी तालुका कृषि अधिकारी कारंजा श्री रविंद्र जटाले, राशी प्रा ली. चे व्यवस्थापक श्री गौरव मानकर व क्षेत्र अधिकारी श्री चवरे, केवीके चे संगणक सहाय्यक श्रीकृष्ण बावस्कर इत्यादी मान्यवरांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविकात विशेष कापूस प्रकल्पातील अंतिधनता व्यवस्थापनाचे उद्देश्य व स्थिती याबाबत टी एस देशमुख यांनी माहिती दिली. कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी डॉ रवींद्र काळे यांनी शेतकर्यांना कापूस पिकाच्या प्रकल्पातील विविध तांत्रीक उपक्रमांचे महत्व सांगुन कृव्हीके दारे राबविल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमांची माहिती दिली. तसेच शेतीवरील खर्च कमी करण्यासाठी शेतकर्यांनी नवनवीन तंत्रज्ञानाबाबत उपस्थित शेतकरी व कृषी सर्खीना अवगत केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी नागपूर चे डॉ अर्जुन तायडे यांनी शेतकरी केंद्रित कापूस प्रकल्पाची मांडणी व संशोधन कार्याचे महत्व सांगुन कोरडवाहू शेतकर्यांकरिता सघन कापूस लागवड तंत्रज्ञान फायदेशीर असून कापूस पिकासाठी यांत्रिकीकरण काळाची गरज असल्याचे सांगितले. श्री. राकेशकुमार यांनी कापूस पीक शेती आणि प्रात्यक्षिक भेटीतून तांत्रिक अनुभव सांगत बीटी कापूस तंत्राचे महत्व शेतकर्यांना सांगितले. कार्यक्रमाच्या शेवटी प्रयोगशील शेतकरी प्रदीप ठोकळ (वडवी), रमेशराव देशमुख (सोहोळ) यांनी कापूसशेती व प्रकल्प तंत्र अनुभव यावर प्रतिक्रिया देऊन कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम व केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था नागपूर यांचे कौतुक केले. श्रीकृष्ण बावस्कर, अक्षय गिरी, शिवाजी वाघ व आदित्य देशमुख यांनी कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजना करीता अथक परिश्रम घेतले. कार्यक्रमास उपस्थित मान्यवर तथा शेतकरी यांचे आभार डॉ एस के देशमुख यांनी केले.

कापूस पन्हाटीतून मृदा सुपीकता वाढवा व गुलाबी बॉडअली

कीडचक नियंत्रित करा- पोहा येथील प्रशिक्षण

कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम व केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था नागपूर द्वारे विशेष कापूस प्रकल्प अंतर्गत कापूस पीक प्रशिक्षणाचे दि. १३ डिसेंबर २०२३ रोजी मौजे ग्रामपंचायत पोहा येथे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ आर एल काळे प्रमुख तथा वरीष्ठ शास्त्रज्ञ, प्रमुख अंतिधी म्हणून सौ. शितलताई मंगेश मसने सरपंच, रमेश पवार उपसरपंच ग्रामपंचायत पोहा, तर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून टी एस देशमुख नोडल अधिकारी विशेष कापूस प्रकल्प, आर एस डवरे पीक सरक्षण तज्ज, सौ संतोषीताई कवले सदस्य ग्रामपंचायत पोहा, समिर चवरे प्रक्षेत्र व्यवस्थापक राशी सिडस, राहुल वानखडे व दीपक मसने कपाशी प्रात्यक्षिक शेतकरी इत्यादी मान्यवरांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमात प्रमुख मार्गदर्शक सत्रात टी एस देशमुख यांनी शेतकर्यांना सघन कापूस पीक लागवड तंत्रज्ञान प्रकल्पाचे उद्देश व फायदे बद्दल सविस्तर माहिती दिली. त्यांनी शेतकर्यांना कपाशी पीक स्वच्छ कापूस वेचणी सल्ला देऊन, पीक कापणी पश्चात श्रेडर यंत्रा द्वारे एकरी २ टन पन्हाटी काड जमिनीत गाहून – मृदा आरोग्यवर्धक सेंट्रियकर्ब निर्मितीतून सुपीकता वाढ करून जमिनीत २० किलो नत्र २ किलो स्फुरद १२ किलो पालाश प्रति एकर निर्मिती व गुलाबी बॉडअली चक्र खंडित करण्याबद्दल आव्हाहन केले. आर एस डवरे पीक संरक्षण तज्ज यांनी कापूस पीक एकात्मिक कीड व रोग व्यवस्थापन महत्व समजून सांगितले. समिर चवरे यांनी तंत्रज्ञानाला पुरक कपाशीच्या सुधारित व्हरायटी बद्दल माहिती दिली. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी संबोधित करताना डॉ आर एल काळे यांनी शेतकर्यांनी वातावरणात अनुकूल पीकतंत्र अवगत तसेच शेती लागवड खर्च नियोजन करून अधिक उत्पादन मिळवावे आणि प्रगत कृषीतंत्र प्रसाराचे कार्य करा असे आवाहन केले. कार्यक्रमादरम्यान प्रकल्पातील प्रात्यक्षिक धारक शेतकरी राहुल वानखडे व दीपक मसने यांनी घनलागवड पद्धत तंत्रज्ञान उपयोगाचे अनुभव सांगत एकरी ७ ते १० व्हिटल कापूस उत्पादन होईल असा विश्वास व्यक्त केले. यानंतर प्रात्यक्षिक तंत्रज्ञान अंतर्गत असलेल्या कापूस प्रक्षेत्राची पाहणी करण्यात आली. यावेळी शेतकरी यांनी विचारलेल्या प्रश्नांचे तज्जांनी समाधान केले. उपस्थित शेतकरी यांनी सघन पीक लागवड तंत्रज्ञानाबाबत समाधान व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे सूर्योदारांचालन व प्रास्ताविक अक्षय गिरी यांनी तर आभार प्रदर्शन शिवाजी वाघ यांनी केले.

पान ३ वरुन असे आवाहन केले. प्रयोगशील युवा शेतकरी शुभम विजयराव खडसे यांनी शेती मधील अनुभव कथन केले. पीकशास्त्र तज्ज टी एस देशमुख यांनी आधुनिक, पारंपरिक, सेंट्रिय व नैसर्गिक शेतीचे महत्व, संकल्पना व योजना याबद्दल माहिती दिली. आधुनिक शेतीतून गरजेनुरुप अर्थार्जन साठी शेती व समस्या आधारित नैसर्गिक आरोग्य पूर्ण अन्न व वातावरण यावरील उपायांचा शोध घेण्याच्या विषयी मार्गदर्शन केले. या वेळी उपस्थित शेतकरी दिलीप खडसे, संतोष खडसे, गणेश खडसे, रामेश्वर खडसे, संजय खडसे, पंढरी शिंदे, रामेश्वर जिरवणकर, सतिष पत्रकर, योगेश जिरवणकर, उमेश खडसे यासह गावातील बरेच शेतकरी उपस्थित होते. जिल्हा कृषी हवामान केंद्र वाशिम चे निरीक्षक एस एम बोडे यांनी कार्यक्रमाची प्रदीप ठोकळ (वडवी), रमेशराव देशमुख (सोहोळ) यांनी कापूसशेती व प्रकल्प तंत्र अनुभव यावर प्रतिक्रिया देऊन कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम व केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था नागपूर यांचे कौतुक केले. श्रीकृष्ण बावस्कर, अक्षय गिरी, शिवाजी वाघ व आदित्य देशमुख यांनी कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजना करीता अथक परिश्रम घेतले. कार्यक्रमास उपस्थित मान्यवर तथा शेतकरी यांचे आभार डॉ एस के देशमुख यांनी केले.

दशरथ तांभाळे संचालक आत्मा पुणे यांची कृषि विज्ञान केंद्राला भेट

महाराष्ट्र शासन कृषि विभागाचे मा.दशरथ तांभाळे संचालक आत्मा पुणे यांनी दिनांक २१ डिसेंबर २०२३ रोजी वाशिम स्थित कृषि विज्ञान केंद्र करडा अंतर्गत विदाता प्रशिक्षण केंद्राला भेट दिली. यावेळी त्यांच्या समवेत वाशिमचे जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी अरीफ शहा, आत्माच्या प्रकल्प संचालक श्रीमती अनिशा महाबळे, कृषि विज्ञान केंद्राचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख डॉ.आर.एल.काळे, प्रकल्प उपसंचालक एस.के.वाळके, उपविभागिय कृषि अधिकारी संजय चत्रमल व विदाताचे नोडल अधिकारी डॉ.एस.के.देशमुख प्रामुख्याने उपस्थीत होते. स्वागतानंतर संचालक आत्मा श्री.तांभाळे यांनी डॉ.पंजाबराव देशमुख नैसर्गिक शेती मिशन योजनेची जिल्हातील प्रगती व राबवित असलेल्या उपक्रमांचा सर्व तालुका कृषि अधिका-यांकडुन आढावा घेतला. याप्रसंगी संबोधतांना त्यांनी डॉ.पंजाबराव देशमुख नैसर्गिक शेती अभियानातुन रासायनिक खतांचा वापर २५ टक्के कमी करून शेतकरी, बचत गट व एफक्युओ तस्त्रावर जैविक निविष्ट उत्पादन व वापर वाढावा या करीता वालना देत असल्याचे सांगितले. जमिनीचे भौतिक व जैविक गुणधर्म सुधारण्याकरीता सेंद्रिय निविष्टाचा वापर वाढवुन शाश्वत व पोषक अन्नधान्य उत्पादनाकरीता संपर्ण देशभर चळवळ राबविणार आहोत असे सांगितले.

राज्य, जिल्हा, तालुका तसेच ग्राम स्तरावर कार्यरत कर्मचारी, अधिकारी व शास्त्रज्ञांनाची नैसर्गिक शेती पदधती बाबत तांत्रिक प्रशिक्षणातुन क्षमता बांधणी व प्रकल्प अमलबजावणी करीता कृषि आयुक्तालय, कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्र तसेच शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या सहकार्याने शेतकरी गट व शेतकरी उत्पादक कंपनी जैविक निविष्ट संसाधन केंद्र स्थापन करून स्थानिक पातळीवर जैविक निविष्ट उपलब्ध करून देणे.या योजनेत स्थापन करण्यात आलेल्या शेतकरी गट प्रवर्तकांचे प्रशिक्षण कृषि विज्ञान केंद्र माफर्नत घेण्यात येईल व आवश्यक तंत्रज्ञानाची प्रात्यक्षिक उभे करण्याकरीता त्यांच्या प्रक्षेत्रावर शेतावरील जैविक निविष्ट संसाधन केंद्र स्थापन करणार असल्याचे सांगितले. गावपातळीवरील प्रशिक्षणे तसेच प्रमाणिकरण या घटकांवर सुदधा विशेष मार्गदर्शन करून गावपातळीवर हि योजना राबविण्यासाठी अथक परीश्रम करावे असे आव्हान केले. यावेळी जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी अरीफ शहा, प्रकल्प संचालक आत्मा अनिशा महाबळे, कृषिकेचे प्रमुख डॉ.आर.एल.काळे व उपविभागिय कृषि अधिकारी संजय चत्रमल यांनी सुदधा मार्गदर्शन केले. कृषि विज्ञान केंद्र करडा अंतर्गत वाशिम येथिल विदाता केंद्रात प्रशिक्षणाकरीता उपलब्ध सुविधांची सुदधा पाहणी केली. कार्यक्रमास सर्व तालुका कृषि अधिकारी, आत्मा बीटिएम, स्मार्ट व पोक्रा प्रकल्पाचे अधिकारी कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थीत होते.

किन्हीराजा येथे कृषिहवामान जागरूकता कार्यक्रम

भारत सरकार निती आयोगाद्वारे निर्धारित जागतिक राष्ट्रसंघ निर्धारित शास्त्रत विकासाच्या ध्येयपूर्तीसाठी देशपातळीवर ५०० आकांक्षीत तालुक्यामध्ये शास्त्रत ग्रामीण शेती जीवनमान विकास व्हावा यादृशीने शेती व हवामान जागरूकता यावरील कार्य केवीके वाशिम द्वारे करण्यात येत आहे. कृषि विज्ञान केंद्र वाशिमच्या जिल्हा कृषि हवामान केंद्र प्रकल्पांतर्गत भारतीय मौसम विज्ञान विभाग पृथ्वी मंत्रालय भारत सरकार यांचे सौजन्याने वाशिम जिल्हातील आकांक्षित तालुका मालेगाव मधील किन्हीराजा येथे कृषिहवामान जागरूकता कार्यक्रमाचे आयोजन दिनांक २२ डिसेंबर २०२३ रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून माजी सभापती पंचायत समिती मालेगाव वैजनाथआप्पा गोंडाळ तर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्रमुख तथा वरिष्ठ शास्त्रज्ञ केवीके वाशिम डॉ.रवींद्र काळे यासमवेत फळबाग तजा निवृत्ती पाटील, कृषिअर्थशास्त्र तजा डॉ.दिगंबर इंगोले, तसेच अतिथी म्हणून माजी जिल्हा परिषद सदस्य वाशिम डॉ.जगदीश घुरे, अध्यक्ष सेवा सहकारी सोसायटी, अशोकराव नालिंदे, सरपंच सोनाळा राहुलभाऊ वानखडे, पोलीस पाटील महादेवजी तायडे, वैजनाथ डीवरे व प्रगतशील शेतकरी अंबादासजी कुटे, कृषि सहाय्यक के.पी.सरनाईक इत्यादी मान्यवरांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाच्या तांत्रिक वर्चास्त्रात तुषार देशमुख पिकशास्त्रतज्ज तथा नोडल अधिकारी जिल्हा कृषि हवामान केंद्र वाशिम यांनी शेतकर्यांना कृषि हवामान शेतीसमस्या व पिकव्यवस्थापन जागृतीसाठी कृषि हवामान माहितीचे मोबाईल तंत्रज्ञान आधारित मैंगदुत, दामिनी अंग व कृषि हवामान पत्रिकेचा शेतकर्यांनी वापर करावा असे सांगितले. डॉ.दिगंबर इंगोले कृषिअर्थशास्त्र तजा यांनी अधिक शेती उत्पादन करिता सुधारीत पीकवाण व एकात्मिक शेतीतून अधिक आर्थिक नफा मिळवावा असे सांगितले. फळबाग तजा निवृत्ती पाटील यांनी हंगामी भाजीपाला व वार्षिक फळबाग तंत्रज्ञान हळद, कांदा, संत्रा पिकातील कमी खर्चिक निविष्ट वापरून आधिक व्यावसायिक परतावा यासाठी पर्यायी तंत्रज्ञान वापरण्याचे महत्त्व सांगितले. डॉ.रवींद्र काळे प्रमुख वरिष्ठ शास्त्रज्ञ यांनी कृषि विज्ञान केंद्र वाशिम चे उद्घाटने शेतकरी केंद्रित उपक्रमावर माहिती देऊन कृषि विकासासाठी असलेल्या योजनाद्वारे प्रोत्साहन आणि ग्रामीण आत्मनिर्भरतासाठी शेतकरी उत्पादन कंपनीद्वारे शेतीच्या शाश्वत वाटचालीसाठी प्रयत्न करावे असे आव्हान केले. डॉ.जगदीश घुरे यांनी निर्धारित ग्रामीण क्षेत्राशी हवामान बदल अनुकूल पर्यायी पिके बिबा, टरबूज प्रक्रिया आधारित व्यवस्थापन या दृशीने शेतकर्यांनी प्रयत्न करावे असा संदेश दिला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कृषिहवामान निरीक्षक एस.एम.बोदडे यांनी केले. कार्यक्रमास शेतकरी तथा स्वयंसमृद्धी महिला उत्पादक कंपनीच्या सदस्या बहुसंख्येने उपस्थित होत्या. कार्यक्रमातील उपस्थितांचे आभार श्री आदित्य देशमुख यांनी मानले.

सोया आधारित पूरक अन्न उत्पादने रोजगार निर्मिती प्रशिक्षण

सोयाबीन दूध, प्रोटीन पावडर, पौष्टिक पूरक आहार अशा विविध प्रक्रिया पदार्थाना आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मागणी आहे. उत्कृष्ट पोषणमूल्य असलेले सोयाबीन हे पीक शेतकऱ्यांमध्ये अन्यावधीत लोकप्रिय झाले. वाशिम जिल्ह्यामध्ये मोर्ट्या क्षेत्रावर सोयाबीनची लागवड केली जाते. जिल्हा नियोजन समिती व आत्मा वाशिम यांच्या आर्थिक साहाय्याने स्वयंसहाय्यता महिला बचत गटाच्या शाक्षत विकासासाठी सोया आधारित पूरक अन्न उत्पादने रोजगार निर्मिती हा प्रकल्पा अंतर्गत महिला बचत गटांची निवड झालेल्या गटांना दिनांक २० ते २२ डिसेंबर २०२३ रोजी गुरुदेव सेवा आश्रम शांती नगर कारंजा लाड येथे तीन दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न झाला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन कृषी विज्ञान केंद्राचे प्रमुख डॉ. आर. एल. काळे, गृहविज्ञान शाखेचे प्रमुख शुभांगी वाटाणे, व श्री सुनील दशमुखे यांच्या उपसंस्थितीमध्ये पार पडला. यावेळी डॉ. आर. एल. काळे यांनी मुख्यत्वे सोयाबीन लागवड तंत्रज्ञाना बाबत विविध संशोधन केले जाते परंतु अजूनही आपल्याला सोयाबीन मूल्यवर्धनामध्ये मोठा टप्पा गाठणे बाकी आहे. सोयाबीन दूध, प्रोटीन पावडर, पौष्टिक पूरक आहार अशा विविध प्रक्रिया पदार्थाना आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मागणी आहे असे संबोधित करीत याच अनुषंगाने बचत गटाने काम करून स्वयंरोजगार निर्मिती करावी असे आवाहन केले. शुभांगी वाटाणे यांनी सोयाबीनपासून सोया-दूध, सोया पनीर, पीठ व सोया आधारित पदार्थ तयार केले जातात. मांस आणि दुग्धजन्य पदार्थाला पर्याय म्हणून सोयाबीनचे सेवन केले जाते. म्हणून प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून तत्रज्ञान अवगत करावे या करिता सोया दूध, टोफू, सोया चकली, सोया पीठ व त्यापासून तयार होणारे विविध रेडी टू इंट पदार्थ तयार करण्याचे प्रात्यक्षिक करून घेतले. गुरुदेव सेवा आश्रम चे अध्यक्ष सुनील दशमुखे यांनी महिलांनी संघटित होऊन देवाण घेवाण केल्यास उद्योग भरभराटीस येण्यास वेळ लागणार नाही त्यामुळे महिला बचत गटांनी संघटित होऊन काम करावे असे आवाहन केले. या कार्यक्रमास शेलुवडा, मनभा व कारंजा लाड येथील इतर महिलां बचत गटांनी उत्सर्फूत प्रतिसाद दिला. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी कृषी विज्ञान केंद्राच्या सौ. सिंधुताई शिंदे यांनी अथक परिश्रम घेतले.

कृषी विज्ञान केंद्राचे संपर्क शेतकरी अजय बोरकर लक्षाधीश शेतकरी पुरस्कारानने सन्मानित

कृषी व्यवसायास प्रोत्साहन देण्याकरिता व ग्रामीण युवकाना कृषी क्षेत्रात आकर्षित करण्याच्या उद्देश्याने कृषी जागरण या संस्थेच्या वर्तीने भारतातील लक्षाधीश शेतकरी पुरस्कार (एमएफओआय अवॉर्ड्स २०२३) वितरण सोहळा दिनांक ६ ते ८ डिसेंबर २०२३ रोजी पुसा मैदान, नवी दिल्ली येथे पार पडला. संपूर्ण देशातील कृषी क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करण्याच्या शेतकऱ्यांचे कृषी विज्ञान केंद्राच्या मार्फत प्रस्ताव मागविण्यात आले. त्याआधारे निवड समितीने उत्कृष्ट शेतकऱ्यांची निवड करण्यात आली. वाशिम जिल्ह्यातील कृषी विज्ञान केंद्राचे दत्तक गाव वडजी येथील प्रगतिशील संत्रा उत्पादक शेतकरी अजय विलास बोरकर यांना भारतीय लक्षाधीश शेतकरी या पुरस्काराने श्री पी. साथाशिवम, माजी मुख्य न्यायाधीश तथा माजी राज्यपाल, केरळ राज्य, आचार्य देवव्रत, राज्यपाल, गुजरात

शास्वत शेतीसाठी कृषीहवामान व निसर्ग शेतीचा मेडशी येथे जागर

भारत सरकार निती आयोग व जागतिक राष्ट्रसंघ निर्धारित शास्वत विकासाच्या घेयपूर्तीसाठी देशपातळीवर ५०० आकांक्षीत तालुक्यामध्ये शास्वत ग्रामीण शेती जीवनमान यादृष्टीने शेती व हवामान जागरूकता यावरील कार्य केवीके वाशिम द्वारे करण्यात येत आहे. कृषी विज्ञान केंद्र वाशिमच्या जिल्हा कृषी हवामान केंद्र प्रकल्पांतर्गत भारतीय मौसम विज्ञान विभाग पृथ्वी मंत्रालय भारत सरकार यांचे सौजन्याने वाशिम जिल्ह्यातील आकांक्षित तालुका मालेगाव मध्यील मेडशी येथे कृषीहवामान जागरूकता कार्यक्रमाचे आयोजन दिनांक २८ डिसेंबर २०२३ रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून डॉ. रवींद्र काळे प्रमुख तथा वरिष्ठ शास्त्रज्ञ केवीके वाशिम, प्रमुख पाहुण्या म्हणून जिल्हा परिषद सदस्या सौ. लक्ष्मीताई प्रदीप तायडे पंचायत समिती सदस्य, लक्ष्मीबाई रामभाऊ साठे, संचालिका महिला शेतकरी गट प्रियाताई पाठक यासमवेत मार्गदर्शक म्हणून पिकशास्त्रतज्ज्ञ तथा नोडलअधिकारी कृषीहवामान प्रकल्प तुषार देशमुख, पशूविज्ञान तज्ज मयूर देशमुख तसेच अतिथी म्हणून मालेगाव कृषी विभाग कृषी सहाय्यक डि.के. रणवीर, संचालक सूर्योदय कृषी सेवा केंद्र मेडशी वल्लभजी पाठक, विलास जाधव जिल्हा कार्य व्यवस्थापक प्रायमूळ, पुणे इत्यादी मान्यवरांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाच्या तांत्रिक चर्चासित्रात तुषार देशमुख यांनी शेतकऱ्यांना कृषीहवामान शेतीसमस्या व पिकव्यवस्थापन जागृतीसाठी कृषीहवामान माहितीचे मोबाईल तंत्रज्ञान आधारित मेंघदुत, दामिनी औंप व कृषी हवामान पत्रिकेचा शेतकर्यानी वापर करावा असे सांगितले. तसेच आधुनिक कृषी संशोधनातून निर्मित नवीन वाण सुधारीत पीकवाण व अनुकूल शेतीतंत्र पद्धती वापर याबद्दल मार्गदर्शन केले. कृषी सहाय्यक डी के रणवीर साहेब वीर योजनेविषयी माहिती दिली विषयी माहिती देऊन कृषी विभागाच्या विविध योजना असे आवाहन केले. श्री वल्लभजी पाठक यांनी शेती पिकातील कमी खर्चिके निविष्ट वापरून अधिक व्यावसायिक फकायद्यासाठी पर्यायी तंत्रज्ञान व शेतमाल मूल्य वर्धित तंत्र वापरण्याचे महत्त्व सांगितले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षिय भाषणात डॉ. रवींद्र काळे प्रमुख वरीष्ठ शास्त्रज्ञ यांनी कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम चे उद्दिष्ट व शेतकरी केंद्रित उपक्रमावर माहिती देऊन कृषी विज्ञान केंद्रीय अर्थ राज्यमंत्री श्री भागवत कराड यांनी सुद्धा महाराष्ट्रातील सर्व सन्मानित शेतकाऱ्यासोबत चर्चा करून सर्वांचे अभिनंदन केले. अजय बोरकर यांनी कृषीके च्या वर्तीने सुरु करण्यात आलेल्या संत्रा गट शेती उपक्रमाच्या माध्यमातून घन लागवड पद्धतीने संत्रा बाग विकसित करून बागेचे चौथ्या वर्षा पासून सलग व उच्चांकी उत्पादन घेत असून गावातील इतर शेतकाऱ्यांना सुद्धा प्रेरणा देण्याचे कार्य करीत असल्यामुळे या सन्मानास पात्र ठरले. त्याच्या या यशस्वीतेसाठी कृषी विज्ञान केंद्राचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख डॉ. रवींद्र काळे तसेच तांत्रिक मार्गदर्शक उद्यानविद्या तज्ज निवृत्ती पाटील, कृषी विज्ञान केंद्रातील शास्त्रज्ञ व वडजी व वाशिम जिल्ह्यातील सर्व संत्रा उत्पादक शेतकऱ्यांचे मोलाचे योगदान राहिले.

तथा इतर मान्यवरणाच्या उपस्थितीत सन्मानित करण्यात आले. कार्यक्रमानंतर केंद्रीय अर्थ राज्यमंत्री श्री भागवत कराड यांनी सुद्धा महाराष्ट्रातील सर्व सन्मानित शेतकाऱ्यासोबत चर्चा करून सर्वांचे अभिनंदन केले. अजय बोरकर यांनी कृषीके च्या वर्तीने सुरु करण्यात आलेल्या संत्रा गट शेतकाऱ्यांची प्रयत्न करावे असे आवाहन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कृषीहवामान निरीक्षक एस एम बोडे यांनी केले. कार्यक्रमातील उपस्थितांचे आभार अजिंक्य मेडशीकर यांनी मानले तर श्री उल्हास व निशांत मेडशीकर यांनी कार्यक्रमासाठी अथक परिश्रम घेतले.

सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया व उदयोजकता विकास या विषयवारील जिल्हास्तरीय प्रशिक्षण

आत्मर्निर्भर भारत मोहिमेअंतर्गत केंद्र शासनाच्या महत्वकांशी प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उद्योग योजना लाभर्थाची तीन दिवसीय सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया व उदयोजकता विकास प्रशिक्षण दिनांक ६ ते ८ डिसेंबर २०२३ दरम्यान विदाता प्रशिक्षण केंद्र वाशिम या ठिकाणी संपन्न झाले. या प्रशिक्षनादरम्यान डॉ. एस.के.देशमुख यांनी प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया योजनेचे घटक, लाभार्थी, अर्ज करण्याची पदधती व आर्थिक मापदंड संमजावुन सांगितले. सध्या जिल्ह्यात अस्तीत्वात असलेल्या अन्न प्रक्रिया उदयोगाचा विस्तार वाढविण्यासाठी आणि नविन उदयोग सुरु करण्यासाठी पाठबळ पुरविने या साठी केंद्र शासनाने हि योजना राज्यभर लागू केले असे सांगितले. क्षमता बांधनी व उदयमशिलतासाठी कौशल्य आधारीत प्रशिक्षण सहभागी होवुन लाभ घ्यावा असे आव्हान केले. तज प्रशिक्षक व समन्वयक शुभांगी वाटाने यांनी जिल्ह्यात सुरु असलेल्या उदयोग तसेच नविन सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उदयोग यांचे अर्थशस्त्रीय विश्लेषण करून योजनेतील विज भांडवल, वयक्तीक व गट प्रक्रिया उदयोग व शक्त व्यवसाय आराखडा कसा असावा या विषयी मार्गदर्शन केले तसेच प्रशिक्षणाची रूपरेखा अवगत करून मुल्य साखळी तसेच मार्केटिंग व ब्रॅडिंग करीता विशेष भर देवुन यशस्वी उदयोजक घडविण्यासाठी प्रशिक्षणाची मांडनी केली असल्याचे सांगितले. महिलांनी गृहउदयोग जसे की पापड उदयोग, सोयावीन प्रक्रिया उदयोग, काजु प्रक्रिया उदयोगामध्ये अग्रेसर होवुन उदयोग निर्मिती करावे असे सांगितले. तर ईडीपी प्रशिक्षक अर्चना कदम यांनी उदयोजकांच्या अंगी चिकाटी नाविन्यता जिद्द इत्यादि सारखे गुण असणे आवश्यक आहे असे सांगून त्यांनी अन्नप्रक्रिया उद्योगासाठी लागणाऱ्या मशीनरी व त्यांची देखभाल या विषयी मार्गदर्शन केले. अभिषेक देशमुख यांनी अन्न प्रक्रिया उद्योग उभारणी साठी आवश्यक असणारे सर्व प्रकारचे परवाने, नॉंदणी, व इतर डॉक्युमेंट्स बद्दल सखोल मार्गदर्शन केले या प्रशिक्षण दरम्यान मंगरुल्पीर तालुक्यातील पोटी येथील प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्नप्रक्रिया उद्योग योजनेचा लाभ मिळालेल्या सौ. तूळ्सा गणेश गावडे यांच्या मंगरुल्पीर येथील जय अंबे दुग्ध प्रक्रिया उद्योगास भेट देऊन त्यांच्याशी प्रशिक्षणार्थीनी उधोग उभारणीसाठी आवश्यक बाबीवर वार्तालाभ केला. कार्यक्रमाला जिल्ह्यातील महिला उदयोजक व शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थिती लाभली. कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन व आभार प्रदर्शन गंगाधर काळे यांनी केले.

कृषी विज्ञान केंद्र वाशिमद्वारे रोपवाटिका व्यवस्थापन कौशल्य प्रशिक्षण

आत्मा पुरस्कृत सन २०२३-२४ ग्रामिण युवकांना कौशल्य आधारित प्रशिक्षण अंतर्गत रोपवाटिका व्यवस्थापन या विषयवारील कौशल्य प्रशिक्षण दिनांक ०३ ते ०८ नोव्हेंबर २०२३ या कालावधीत कृषी विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे आयोजित करण्यात आले. रोपवाटिका व्यवस्थापन प्रशिक्षणातून आदर्श रोपवाटिका निर्मिती, संद्रिय भाजीपाला लागवड, फळ पिकांची लागवड, कलम तयार करणे, परसबाग निर्मिती, किड व रोग व्यवस्थापन या बाबीवर कृषी विज्ञान केंद्रातील तज डॉ. आर.एल.काळे, डॉ. एस.के.देशमुख, एन.वि.पाटील, टी.एस.देशमुख, डॉ.डी.एन.इंगोले, शुभांगी वाटाणे, प्रा.आर.पी.बोरकर, व एस.आर.बावस्कर

शालेय विद्यार्थ्यांना कृषी विज्ञान केंद्रा द्वारे कृषी माहिती तंत्रज्ञानाची ओळख.

शालेय व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना कृषी तंत्रज्ञानाची माहिती व्हावी या उददेशाने जिल्हा नियोजन समीती वाशीमच्या अर्थसाहाने कृषी विज्ञान केंद्रात्त्वारे प्रकल्प राबविण्यात येत असुन ७ व्या टप्प्यातील अभ्यास दौ-याचे आयोजन दि. ११ डिसेंबर २०२३ रोजी करण्यात आले. यावेळी पी.एम.श्री.स्कुल जवाहर नवोदय विद्यालय वाशीम व कृषी महाविद्यालय रिसोड येथील विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष कृषिके प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ.आर.ए.ल.काळे व प्रमुख उपस्थिती मध्ये प्राचार्य श्री.एस.डी.खरात सर पी.एम.श्री.स्कुल जवाहर नवोदय विद्यालय, वाशीम हे होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री.प्रमोद देशमुख यांनी केले तर तांत्रीक मार्गदर्शन विषय विषेशज्ञ श्री.आर.एस.डवरे यांनी केले. डॉ.आर.ए.ल.काळे यांनी आपल्या मनोगतात कृषी विज्ञान केंद्रात्त्वाचे कार्याबाबत अवगत करून ग्रामीण युवकांना कृषी मध्ये रोजगाराच्या संधी व नेसर्टिंग शेती या बाबत मौलिक मार्गदर्शन केले. एकात्मिक शेती संकल्पनेबाबत सांगताना ती मानवी आरोग्यासोबतच माती आरोग्याच्या बाबतीत कशी फायदेशीर आहे याबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले. तांत्रीक मार्गदर्शनात विषय विषेशज्ञ श्री.आर.एस.डवरे यांनी जैविक खते निर्मिती, निसर्टाचक्र, व्यक्तीमत्व विकास या विषयावर प्रकाष टाकला. श्री तुषार देशमुख यांनी युवकांना हवामान बदलाचे परिणाम कृषी क्षेत्रासोबतच इतर घटकावर कसे होत आहे याबाबत सविस्तरपणे माहिती दिली. प्राचार्य श्री.एस.डी.खरात सर यांनी विद्यार्थ्यांनी व पालकांनी कृषी विज्ञान केंद्रामध्ये येवुन नवनवीन कृषी तंत्रज्ञानाची माहिती घेण्याबाबत आवहान केले. या कार्यक्रमा करीता पी.एम.श्री.स्कुल जवाहर नवोदय विद्यालय, वाशीम चे प्रा.प्रा.एस.जी.पवार, श्री.एस.जी.बोर्डे, श्री.ए.म.ए.खेरडे, कु.मिना सुतार, कु.नंदा खडसे उपस्थित होते. तर कृषी महाविद्यालय रिसोडच्या वतीने प्रा.मसुदकर, प्रा.घनेश्वरी, उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन आदीत्य देशमुख तर आभार प्रदर्शन श्री.सुधाकर बोदडे यांनी केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी डॉ.डी.ए.इंगोले, श्री तुषार देशमुख, श्री.कृष्ण बावस्कर, आर.की.कोठाळे, एस.एस.तॉडे, राम देशमुख, संजय तंवर, इ.परीश्रम घेतले.

यांनी प्रात्यक्षिकातून मार्गदर्शन केले. प्रशिक्षणाचा समारोपीय कार्यक्रम ०८ नोव्हेंबर २०२३ रोजी डॉ.डी.एन.इंगोले, प्रा.आर.पी.बोरकर व एस.आर.बावस्कर यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. यावेळी संबोधताना डॉ.डी.एन.इंगोले यांनी प्रत्यक्ष अवगत केलेले कौशल्य, शेतीतील खर्च कमी करण्यासाठी वापरावे तसेच रोपवाटिकेतील रोपांचे बाजारपेठ व्यवस्थापन कसे करावे या बाबत माहिती दिली. प्रा.आर.पी.बोरकर यांनी प्रशिक्षणातून प्राप्त ज्ञान प्रत्यक्ष कृतीत उत्तरवून आदर्श रोपवाटिका निर्माण करावी असे आव्हान केले. समारोपीय कार्यक्रमात प्रमाणपत्र वितरणानंतर सहभागी प्रशिक्षणार्थी यांनी आपले अनोगत व्यक्त करून समाधान व्यक्त केले.

नैसर्गिक शेती व खत निर्मिती तंत्र जागरूकता कार्यक्रम

जय अनंत महोत्सव-२०२३ मध्ये कृषि विज्ञान केंद्राचा सहभाग

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली संलग्न, कृषि विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे नैसर्गिक शेती व खत निर्मिती तंत्र जागरूकता कार्यक्रम सॉंडा तालुका जिल्हा वाशिम येथील ग्रामपंचायत मध्ये दिनांक १८ नोव्हेंबर २०२३ रोजी घेण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष सरपंच नवनाथ सुधाकर वाबळे तर प्रमुख मार्गदर्शनामध्ये कृषि विज्ञान केंद्राचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख डॉ. आर. एल. काळे हे होते. इतर मान्यवरांमध्ये माजी सरपंच गोपीचंदंजी चव्हाण, सदस्य भागवतराव कांबळे, दत्तराव यादव, ग्रामसेवक श्री भानुदास घोडे साहेब, मारुती वाबळे व भागवतरावजी वाबळे उपस्थित होते. तांत्रिक मार्गदर्शनामध्ये डॉ. रवींद्र काळे यांनी नैसर्गिक शेती या विषयावर मार्गदर्शन करत असताना जीवामृत, बिजामृत, अग्नि अस्त्र तयार करण्याची पद्धत व त्याचे महत्व सर्व शेतकर्यांना पटून दिले व मातीच्या आरोग्याबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन करून माती परीक्षणाचे महत्व विशद करून खत निर्मितीच्या विविध तंत्रज्ञानाबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमामध्ये श्री भानुदास घोडे यांनी नैसर्गिक शेतीचे महत्व, वनिकरण, विविध पिकांना लागणाऱ्या पाण्याचा अंदाज घेऊन व उपलब्ध पाण्याचा विचार करून पिकाचे वार्षिक नियोजन कसे करावे व मौजे सॉंडा गावामध्ये कृषि विज्ञान मंडळाची स्थापना करण्याबाबत मार्गदर्शन केले. अध्यक्षीय भाषणामध्ये सरपंच नवनाथ वाबळे यांनी ग्रामीण युवकांनी कृषि विज्ञान केंद्राच्या संपर्कात येऊन कृषि तंत्रज्ञानाचा जास्तीत जास्त वापर करून आपल्या शेतीमध्ये प्रगती साधावी असे आवाहन केले. कार्यक्रमाचे संचालन व आभार प्रदर्शन भागवत यादव यांनी केले.

डॉ. नकुलदादा देशमुख यांच्या संकल्पनेतुन साकार झालेल्या जय अनंत महोत्सव २०२३ चे आयोजन दिनांक २२ ते २४ नोव्हेंबर २०२३ या दरम्यान करण्यात आले आहे. जय अनंत महोत्सवाचे उदघाटन दिनांक २२ नोव्हेंबर २०२३ रोजी संपन्न झाले. उदघाटन कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मा. खा. अनंतरावजी देशमुख यांनी भुषविले तर उदघाटक म्हणून विखलीच्या आमदार क्षेत्राताई महाले पाटिल तर विषेश अतिथी नगराध्यक्षा विजयमाला आसनकर, तहसिलदार प्रतिक्षा तेजनकर, मुख्याधिकारी रिसोड न. पा. शेवदा साहेब, संस्थेचे विक्षेप्ता चैतन्यभैया देशमुख आदी मान्यवरांची उपस्थीतीत संपन्न झाले. शेतकरी बांधव, महिला बचत गट, ग्रामिण युवक या घटकांच्या गरजा लक्षात घेऊन कृषि विज्ञान केंद्र वाशिम द्वारे जय अनंत महोत्सवात दालन लावण्यात आले. या दालनातुन रब्बी पिकांचे लागवड तंत्र, सेंद्रिय व नैसर्गिक शेतीतील घटक व निविष्ट उत्पादन, उदयोजकता भिमुख प्रधान मंत्री सुक्ष्म अन्न प्रक्रिया उदयोग योजनेची माहिती, माती परीक्षण, विविध प्रकाशने, जैविक उत्पादन, कुकुट पालन, शास्त्रोक्त शेळी पालन, मत्स्य पालन, विविध वैरण पिके तसेच कृषि व सलग महत्वपूर्ण वेबसाईट व अॅप्सचे क्युआर कोड प्रदर्शित करण्यात आले. दालनाला विभागीय कृषि सहसंचालक किसनराव मुळे, वाशिमचे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी अरीफक शहा, उपविभागीय कृषि अधिकारी संजय चत्रमल, रिसोडचे तालुका कृषि अधिकारी सि. एस. उल्लामाले, तंत्र अधिकारी धनुडे साहेब, मंडळ कृषि अधिकारी विलास बारबैले, कृसं प्रविन पुनलवार, पि. व्ही. कायंदे, पत्रकार बांधव, प्रगतशिल शेतकरी, ग्रामिण युवक व बचत गटातील महिलांनी भेट देवुन तंत्रज्ञान व सेवांचा लाभ घेतला.

कृषि विज्ञान केंद्र, ई-त्रैमासीक बातमीपत्र

डॉ. आर. एल. काळे (प्रमुख व वरिष्ठ शास्त्रज्ञ) कृ. वि. के. करडा ता. रिसोड जि. वाशिम दुरध्वनी क्र. ०७५१-२२६५१३

फॅक्स - ०७५१-२२२४६२ यांनी रिसोड येथे मुद्रीत करून करडा येथे प्रसिद्ध केले.

website - www.kvkwashim.com/emil-kvk.washim@yahoo.com

मुख्य संपादक

डॉ. आर. एल. काळे
(वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख)

संपादक मंडळ

डॉ. आर. एल. काळे (वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख), डॉ. एस. के. देशमुख (विस्तार शिक्षण)

श्री आर. एस. डवरे (पीक संरक्षक), श्री एन. बी. पाटील (उद्यान विद्या)

श्री टि. एस. देशमुख (कृषि विद्या), डॉ. डी. एन. इंगोले (कृषि अर्थशास्त्र)

श्री एस. आर. बावस्कर (संगणक शास्त्र), सौ. एस. एन. वाटाणे (गृह विज्ञान),

श्री प्रमोद देशमुख (प्रक्षेत्र व्यवस्थापक)

मुद्रक : जिजाऊ ग्राफिक्स, रिसोड मो. ९६७३१५६०९५